

LBRIS

We know
books

Colecția Publicistică eseuri

Lector: Nicoleta Arsenie
Tehnoredactor: Carmen Dumitrescu
Coperta: Florin Afloarei

Editura EUROPRESS GROUP
O.P. 22, C.P. 113, București, 014780
Tel./Fax.: 021-2125692; Tel.: 021-3106618
Comenzi carte prin poștă:
Tel.: 021-2125692
E-mail: office@europress.ro
www.europress.ro

© Editura EuroPress Group

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BĂDUȚ, MIRCEA

Fals tratat de antropologie : Pseudo Antropikos : eseuri și
monologuri cvasi-inteligente / Mircea Băduț. - București :
EuroPress Group, 2022
ISBN 978-606-668-284-8

821.135.1

mircea băduț

fals tratat de antropologie

Pseudo Antropikos

eseuri
și monologuri cvasi-inteligente

EuroPress
GROUP
București, 2022

Literatura – o prietenie abstractă

Cititul este o experiență personală, intimă, așa încât receptarea ideilor poate duce la trăiri deosebite.

Scrisul, când se ivește ca mărturisire interioară, este o căutare de semeni, un act incipient de prietenie.

Astfel, privită în starea ei cea mai plină, relația cititor-scriitor se vădește a fi una de prietenie. Însă o prietenie de un soi aparte: **o prietenie având empatia decuplată temporal**. Un circuit neînchis; un semicerc pur, nealterat. Izolate în timp și spațiu, ambele ipostaze sunt ferite de interacțiunea cu omul real, omul practic, omul cu defecte și slăbiciuni.

(19 noiembrie 2016)

Cuprins

PSEUDO-ANTROPIKOS. PREFATĂ	5
Antropologia – o scurtă meta-definiție	7
Punctul de inflexiune	10
Prietenia, tot mai fără șanse	16
Realitățile realității	20
De la unicitatea percepției la pluralitatea înțelegerii	20
Ispita (și dezispita) adevărului absolut	23
Limitele încrederii bio-medicale.....	26
Thanatos în oglinda cu patru colțuri (a)simetrice.....	27
Alte inteligențe.....	31
TriComm.....	38
Panseuri de „filosofie administrativă”	41
Retro- și introspective	41
Bariera necesară.....	42
Reflexe culturale opuse	43
Avocatul diavolului și procurorul	45
Avocatul expresiilor sărmene	45
Nothing in between	46
Ispita paralelismului. Plantele și muzica oamenilor.....	48
Agnosticul și cubul Rubik	50
Liber în labirint.....	52
Leagăn de civilizație. Machetă.....	56

Și iar a venit primăvara	59
Pierdute amintiri recuperabile.....	61
Legile lui Asimov – norme metodologice	66
Despre Adevărul global	75
Adevărul comun – virtuți și slăbiciuni	81
Permeabilitatea la perfecțiune.....	84
Risipă și/sau adaptare	86
Frânturi reflexive (1)	90
Gândire cuantică.....	95
Îngrijorări hertziene post-centenare.....	100
Criterion	103
Despre idei și blocaje	104
Fot-Frumos și Ileana-model	107
Dosare pan-galactice.....	111
Sfera interacțiunilor și vârstele	114
Tipăritură versus Digital (Hernani Reloaded)	117
Cerebral - emoțional în gândire	119
Semințe hibernale	119
Let your heart be your brain.....	119
Intuiția – nebun de alb cu capul negru?.....	121
Imposibila reiterație	122
Sfârșit de paradigmă	125
Afonia ca inhibiție psihică	128
Din cutia Pandorei: prezumția de mediocritate	130
Revelația 'bine temperată'.....	133
Prin sinapsele moralei.....	134
Aproape Sapiens?.....	137
Despre limite.....	141
Talentul – necesar, dar insuficient.....	141
Scurgerea Timpului.....	142
Limitările – funcția conservativă	144
Discriminări orizontale și verticale.....	146
Alteritatea – dispersia (ne)asimilabilă.....	146
Segregare temporală	147

Vre@u Messenger!.....	148
Pierdem Timpul	151
Între litera și spiritul legii.....	156
Mituri longiline	159
Pseudo-judecăți muzicale în plan xOy	161
Trecătoarele mnemonici	165
Traductibilitatea inefabilului.....	170
Frânturi reflexive (2)	175
Un panseu recuperat	179
O pledoarie pentru circumspecție	180
Oamenii și muzica lor	184
Două entropii.....	188
Inteligența artificială. Prime concretizări publice	190
Stagnare în evoluția umană?	196
Omul fibros.....	204
Un ABC al Hi-Fi-ului.....	206
Rațiune și Credință.....	217
Adevăruri excentrice pe axa timpului	221
Credință și autoreferențiere.....	223
SF-ul ca literatură formativă	225
Briciul lui Occam	231
O mică pledoarie pentru chitară	233
Literatura – o prietenie abstractă.....	236

MIRCEA BĂDUȚ (n. 15 noiembrie 1967, la Râmnicu-Vâlcea) este absolvent al Facultății de Electrotehnica, Universitatea din Craiova. • A scris unsprezece cărți de informatică: *Calculatorul în trei timpi* (2021/2017/2012/2007/2003/2001), *AutoCAD-ul în trei timpi* (2021/2014/2011/2006/2004), *GIS - sisteme informatice geografice* (2007/2004), *Sisteme geoinformatice pentru electroenergetică* (2008), *Sisteme geo-informatice pentru administrație și interne* (2006), *Informatica în management* (2003), *Bazele proiectării cu MicroStation* (2001), *Bazele proiectării cu Solid Edge* (2003/2002), *Informatica pentru manageri* (1999), *Calculatorul personal* (1995), *Bazele utilizării și programării PC-urilor* (1994). • A participat cu lucrări la câteva zeci de conferințe/simpozioane tehnico-științifice din România și din Europa. • A scris peste patru sute de articole tehnico-științifice pentru reviste din România (și din Europa). • Traduce articole pentru revista *Science in school*, publicație EIROforum (2011-2022). • Proze scurte SF&F în Almanahurile *Anticipația* (1997) și *Science-Fiction* (2007, 2008), în *Antologia CSF*, și în revista *Helion* (Timișoara). • Eseuri în publicațiile *Dilema veche și Viața Românească*. • Debut cu volum de proză (ficțiuni și eseuri): *Ficțiuni Primare* (2006). • Coautor – alături de fiica sa – al cărții *Ficțiuni Familiare* (2011), cuprinzând ficțiuni, eseuri și poezii. • Autor al cărții *Întoarcerea fratelui risipitor* (Editura Europress, 2014): micro-romanul omonim este o reinterpretare speculativ-gnoseologică a mitului biblic. • Autor al cărții *DonQuijotisme AntropoLexice* (Editura Europress, 2017/2015), cuprinzând eseuri cvasi-antropologice și reinterpretări de legende românești. • Autor al cărții *Ficțiuni Secundare* (Editura Europress, 2016/2020). • Autor al cărții *Întoarcerea perenă* (Editura Europress, 2018/2020).

PSEUDO-ANTROPIKOS¹ PREFAȚĂ

Cartea propune spre lectură o sumă de eseuri mai puțin obișnuite, inspirate de la chestiuni cvasi-cotidiene sau rezultate din căutări la care ne ducem mai rar cu gândul.

Seria de eseuri – când mai scurte, când mai lungi, și angrenând nepretențios idei de psihologie, de sociologie ori de filosofie – aduce cititorului un amalgam de provocări pentru minte și pentru inimă, într-un melanj oarecum pastelat. Dincolo de conținutul ideatic al experimentelor propuse (antropologie, raționalism umanist, gnoseologie, etică), în șirul eseurilor din cuprins cititorul va întrezări împletitura discretă a trei filoane de factură non-științifică: autoironie, umilință și duioșie.

Provocarea nu vine doar din idei (cerebral), ci și din întrebarea intimă ce se tot ivește pe parcursul lecturii: „eu iau parte la acest fragment de umanitate? și de ce parte anume?” Cititorul va experimenta o empatie abstractă, de factură dilematică, și probabil va rămâne un timp în siajul întrebărilor, cu mintea și cu inima.

Parcursul cărții se poate dovedi o experiență deosebită. Profunzimile și perspectivele vor surprinde adesea.

¹ Fals tratat de antropologie (calchiere în limba greacă)

*

Primele cărți publicate de Mircea Băduț (în afara celor unsprezece cărți scrise în domeniul informaticii) au inclus atât proze ficționale cât și eseistice, abordarea hibridă apărându-i autorului ca formulă firească. Însă, la apariția primei cărți care separa lucrurile (*Ficțiuni Secunde*, 2016), autorul nota: „Volumul anterior (*DonQuijotisme AntropoLexice*, n.n.) – cu fuziunea lui de beletristică, de filosofie, de socio-, psiho- și antropologie, respectiv cu melanjul de interogații ingenuie și empatice, de raționalism științific, de sensibilitate și estetică literară – mă reprezintă cel mai bine; însă realizez că, până la urmă, cititorul nu are nevoie de tomografia completă a autorului, ci doar de povești frumoase”. Ei bine, cartea de față explorează cealaltă ramură a dihotomiei în fuziunea proprie autorului, și vom vedea dacă ea va avea succesul cărților anterioare (știind că acelea au fost publicate în mai multe ediții).

Antropologia – o scurtă meta-definiție

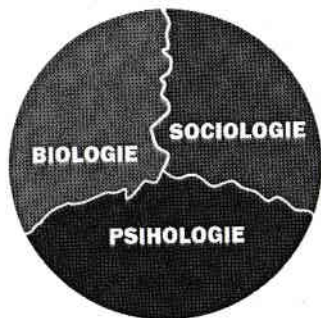
‘Punctul de trei hotare’

În cartografie, locul acela rarism unde se întâlnesc granițele ‘a’ trei țări se numește *punct de trei hotare* – punct semnificativ (și incitant ideatic) atât din perspectivă geopolitică, cât și culturală².

Tot mai atras de conceptul ‘antropologie’, m-am trezit subjugat de o idee esențială, definitorie: cum că **antropologia se află la confluența dintre biologie, sociologie și psihologie**. O confluență care nu doar ne „justifică” specia, ci aduce și o utilă deschidere înspre autocritică, ca efect secund (dar esențial și firesc) al cunoașterii de sine din mai multe perspective, o cunoaștere disociată de unilateralisme/sofisme. În plus, acceptând ideea confluenței vom beneficia și de astfel-nou-revelata potență a conceptului de a concilia între cele trei discipline, ce altfel ni se pot arăta incomplete pe la extremități. (Și mărturisesc aici, în intimitatea parantezei, că felurite îndoieli semantice au făcut ca-n mintea mea conceptul de ‘antropologie’ să fluctueze deseori de la definiția din dicționare.)

² Analogia cartografică ne-ar aminti și de provocatoarea teoremă a celor patru culori minim necesare pentru completarea oricărei hărți administrative, pe care o pasăm cititorului curios.

De altfel, cu doar un pic de observație înlăuntrul culturii umane, vom fi de acord că înseși „limitele administrative” dintre oricare două discipline de mai sus ne vor apărea (de la o anumită apropiere) întrepătrunse până spre confuzie. Așa cum – spre exemplificare – aflăm că psihicul uman e determinat și de umorile ce ne colcăie prin organism (însușirile/procese psihice neavând, în ciuda părerilor noastre, rezidențe exclusiv „craniene”). Sau cum multe fenomene sociale sunt explicabile prin însușirea statistică a obiceiurilor psihice individuale. Ori cum aspecte biologice înrădăcinate influențează anumite reflexe sociale bazale.

Paleo- și neo-antropologie

Este rezonabil ca, referindu-se la vârstele *neandert-hal* și *cro-magnon*, specialiștii să fie (iar noi, chibiții, să fim) preocupați mai mult de aspectele biologice, de supraviețuire. Și doar mai apoi de cele ale relațiilor dintre indivizi. Și eventual să ignore chestiunile psihicului individual, ca să epuizăm triumviratul enunțat anterior.

Însă – rămânând cu didactic interes în acea vechime – e de preferat să nu pierdem din vedere că (paleo)antropologia nu înseamnă atât ‘forma craniului hominizilor’, cât mai ales ‘de ce’-urile care determină acea conformație. Acoperind de la gene și cromozomi până la obiceiurile de hrănire. Așa cum, mai spre noi – în Antichitate deci –, vom lua cu hotărâre în calcul și acele aspecte sociale care

influențează (și-ncerc pe loc să sublimiez o altă definiție) **felul de a exista al oamenilor.**

Iar pentru ultimele secole/milenii deja vom accepta că aspectele psihicului se infiltrează și se impun cu pondere substanțială în ‘ecuația omului’.

De altfel, putem fi de acord cu observația că interdisciplinaritatea, fuziunea de domenii, este o tendință firească a modernității – și totodată un exercițiu necesar când privim spre viitor.

Cititorul va fi observat că – furat de ideea ‘punctului de trei hotare’ – am omis din ‘ecuația omului’ oarece factori esențiali, precum geografia (sic!), clima, ș.a.. Oricum, nu avusesem intenția de a isprăvi în pagina de față ‘**matematica umană**’ (deși, răsfirând un pumn de nisip, sunt uneori ispitit să-mi imaginez că vântur tot deșertul). Matematică dificilă nu prin vreo necunoscută tainică, ci doar prin anvergura calculului și prin multitudinea aspectelor de agregat. Dintre care factorul cel mai implicat este și cel mai anevoios: Timpul.

(8 ianuarie 2014)

Punctul de inflexiune

Derivata întâi a unei funcții ne arată care îi este viteza de variație, concretizată sugestiv în panta graficului ce reprezintă acea funcție.

Derivata a doua îi studiază accelerația, revelată practic de convexitatea/concavitatea curbei din porțiunile graficului.

Cele două ne pot ajuta să înțelegem comportamentul și chiar să intuim cum va evolua sistemul modelat de acea funcție. Ceea ce înseamnă un pic de predicție.

Globalizarea, deși inoculată ea mai de mulțor (la 'inventarea tiparului', cum scriam odinioară), devine în zilele noastre un fenomen masiv, o avalanșă ce ne provoacă firea și stirpea.

Găsindu-mă (prelung și vag) îngrijorat de mersul lucrurilor, am încercat să-mi clarific chestiunile, să separ ce e teamă subiectivă (anxietate de adaptare individuală la precipitarea vremurilor) de ce ar putea fi mai-larg-motiv-de-nelinște.

În ciuda faptului că știința și tehnica au fost pentru mult timp factor de evoluție (și în ultimele decenii poate am și căzut în preconcepția aceasta, clasând ca progres aprioric orice salt de performanță – în viteză, în putere, în miniaturizare), se pare că tocmai iureșul tehnologic – atât de

stârnit în telecomunicații și în informatizare – ar putea sădi niscaiva semințe decadente, ce deja le vedem încolțind ca efecte secundare ale globalizării.

Un reflex inconștient

În ultimul timp cu toții am putut observa că **superficialitatea** s-a insinuat pe mai toată orizontala și pe chiar verticala societății umane. Fenomenul rânjește atât de sigur pe sine că nu mai are rost să-i definim *markeri*. (Deși ne rămâne tentația de a-l demonta, de a-i afla cauze și mecanisme.)

Poate-i un revers al progresului: câștigăm eficiență, dar pierdem esențe, evităm profunzimi. (Probabil că am spus asta și când am trecut de la caleașcă la automobil. Ba, după asimilare, am zis și că-i acceptabil prețul. Mai ales că datul biologic ne îngăduie adaptări în sfera fizicului, iar datul psihic facilitează (unidirecțional) trecerile spre comoditate³.)

Da, utilizând GPS-ul ajungem mai repede la destinație, dar ratăm farmecul rătăcirii pe străduțe. Nu e atât fiorul că m-am pierdut în spațiu încercând, cât senzația că mai altfel văd lumea din jur atunci când o amușinez, o pipăi cu mintea. Însă, revenind la concret, înainte de toate e faptul că doar prin astfel de experimentări (mai mult sau mai puțin reușite) psihicul ni se-ntărește cu puterea de gândire a minții și cu încrederea în acțiunile proprii.

³ Vom fi observat cu toții această unidirecționalitate: asimilăm foarte rapid schimbările de ușurare a vieții, dar foarte dificil pe cele care îngreunează traiul.

Da, ieftinirea comunicării și a stocării pe web aduce avantaje practice, dar poartă subliminal și un pic de suicid. Omul cu smartphonul se simte stăpânul lumii. Nu mai are nevoie de nimic. Și nici nu-i de condamnat: superficialitatea e doar reflex, instinct de apărare în fața avalanșei de informații/provocări⁴. Or, când lucrurile îți tot vin de-a gata, abilitatea de a descoperi se atrofiază.

Un alt exemplu îngrijorător: dispariția publicațiilor periodice tipărite. De ce ne-ar neliniști asta? Trec peste observația (*mărturisibilă* de oricare dintre noi) că pe ecranul digital citim mai grăbit, mai 'pe diagonală', decât atunci când lecturăm de pe hârtie. Ceea ce cu adevărat *importă* e faptul că mutarea scrisului tipărit înspre *on-line* înseamnă și scăderea nivelului celor scrise. Controlul de calitate aplicat de responsabilul de redacție al revistei tipărite este cu totul altul decât pentru publicația *on-line* – fiind în primul rând o autocenzură a responsabilității economice, față de propriile cheltuieli, dar și de cele ale cititorului de care depinde (cititor care la rândul lui se simte mai îndreptățit pretențios când dă banii pe o revistă decât atunci când o citește gratuit de pe ecran și web).

De asemenea, vedem cum infiltrarea tehnologiei moderne în instruirea copiilor/tinerilor îi dotează mai degrabă cu versatilitate decât cu intelect puternic, structurat dinspre esențe înspre rafinamente. Uităm adesea – furați de mirajul informatizării, dar și un pic orbiți de acel orgoliu de '*națiune de copii olimpici*' (cum

⁴ Probabil că un astfel de scenariu se datorează, cumva banal, decalajului dintre capacitatea noastră naturală de asimilare și avanlanșa de tehnologie ce se vrea integrată. Or, asimilarea 'la toate etajele Omului' necesită timp, deci e cam incompatibilă cu nerăbdarea ce ne cuprinse dinspre flancurile consumiste. De aici riscul de 'formă fără fond'.

ni-l formulă odinioară un mironov) – că educația nu-i o chestiune de cantitate ori de viteză (a informațiilor, a mijloacelor), ci una de înțelegere a cunoștințelor, de migăloasă formare și dezvoltare a gândirii ori deprinderilor. Necesitând timp, experimentări, răbdare.

Însă de ajuns cu exemplificările: probabil că oricare dintre noi poate cotiza cu astfel de eșantioane.

Globalizarea aduce omenirii un cumul greu digerabil, într-o supralicitare lipsită de răgazul asimilării.

Însă individul mai cu stăpânire de sine poate întreba „de ce atâta îngrijorare? când știm că civilizația umană a găsit întotdeauna resurse/soluții pentru a trece peste crize/provocări?!”. Și recunosc, e un punct de vedere sănătos. Numai că omenirea nu s-a confruntat nicicând cu un fenomen de o asemenea... magnitudine: care s-o cuprindă chiar pe de-a-ntregul (1), cu schimbări profunde (2) și-ntr-un timp atât de scurt (3). (Provocare: s-ar merita un pic de stăruință aici, de analiză cu meșteșug antropologic pe cele trei aspecte ale acestei inedite *magnitudini*.) Dacă rămâne totuși neînțeleasă, neliniștea poate fi privită și ca scenariul unei întrebări dinspre viitor: peste vreo două-trei secole (ori mai multe), vom identifica – privind în urmă, adică tot retrospectiv – vreo discontinuitate în firul istoriei, la început de mileniu trei? Vom vedea acolo vreo gâlmă, vreo contorsiune? Va fi fost vreo inflexiune?

Alterarea curbei: riscul evoluției în jos

Ceea ce declanșează involuția unui sistem nu este neapărat un aspect evident, un fapt reformator și reliefabil, ci poate fi doar depășirea, aproape nedecelabilă, a unui *prag critic* din evoluția unor fenomene/acumulări altfel cvasi-staționare.

Sintetizând distopic (și neliterar), ecuația viitorului nostru pe Pământ poate ajunge la o astfel de formulă:

- *un procent tot mai mare din omenire se va mulțumi cu aparența onnipotenței (substrat al 'superficializării');*
- *un procent tot mai mic va ști să facă;*
- *dacă și când autosuficiența se va fi infiltrat destul, atunci cursul civilizației – cel dat de cumulara miriadelor de **micro-decizii** – nu va mai fi decis de cei care știu (să chiar facă), ci de acea majoritate (devenită cvasi-totalitate) ce doar va crede că știe.*

Pare neverosimil?! Hm! Lucrurile se pot întâmpla pe nesimțite. Mai ales dacă primele se vor fi întâmplat în aspecte neesențiale vieții, și doar apoi, tacit, vor fi cuprinse toate.

Și de ce 'micro-decizii'? (Da, sintagma este aici o cheie.) Pentru că, în lungul vremurilor neturbulente, traiectul civilizației umane e dat nu atât de voievod, cât de făuritorul de 'obade'.

Dar ce-i de făcut? Ehe! Aici începe greu. De speriat ne-o putem face așa de ușor încât aproape că n-ar trebui să avem dreptul acesta până ce nu avem și puterea rezilienței/asumării. Oricum, aici n-am un răspuns pe măsura temerii.

Eventualele soluții rapide – gen 'retragere în bucolică enclavă', ori 'campanii de boicotare a gadgeturilor tehnice' – sunt până la urmă etichetabile cu sentințe clare⁵. Înclin să cred că, deocamdată, singura alternativă cinstită e doar să conștientizăm lucrurile. Și, implicit, să ne obișnuim a coexista cu neliniștea.

Să ponderăm progresul cu responsabilitatea, fiind atenți la propriile micro-decizii.

(31 ianuarie 2014)

⁵ La fel de recuzabilă ar fi și aderarea la micro-societăți secrete, eliste – gen [beep] ori [beep] –, deci la enclave verticale, constituite pentru a prezerva/întări privilegiile unei minorități. (Astfel de asociații/loji ar putea căpăta un fel de legitimitate dacă acceptăm ideea că ele au apărut ca un reflex uman al detașării de masa mediocră. Oricum, unele dintre acestea, devenind conștiente de implicitul risc al inechității sociale, încearcă să construiască privilegii și în afara lor, către întreaga societate.)

Prietenia, tot mai fără șanse

Prietenia (când ni se oferă, ori când o dăruim) este – din perspectivă sistemică, energetică – un efort. Doar că, grație entuziasmului implicat în acest schimb ‘cibernetice’, nu o resimțim; așa ceva nu obosește, ci doar animă.

Mi-a venit în minte acest punct de vedere (al consumului de energie) fiind în căutare de circumstanțe atenuante, de scuze pentru *lipsa din ogradă a cheștiunii*. Care cheștiune pare să devină, printre noi, un concept tot mai teoretic, un exponat de muzeu-dicționar. Și m-am lăsat atras în provocarea de a găsi astfel de circumstanțe, de a analiza contextual, subiectiv, dar și cu oarece obiectivare.

Dacă în copilărie/tinerețe lucrurile se leagă (respectiv se legau) cu efervescență – fiind, în mod firesc, o perioadă de căutări și experimente –, la maturitate nu prea mai suntem dispuși să ne apropiem de oameni. Ori o facem cu mai multă circumspecție. Cu cât suntem mai prinși în rutina obligațiilor zilnice și/sau în rulajul obiectivelor personale, cu atât ținem (mai cu dinții) la agenda noastră, și facem mai greu loc noilor relații (ferindu-ne totodată de cele cu tendințe de intensificare). Dacă în prima parte a vieții prietenii erau mai dezinteresate, cu vârsta e nevoie de multă coincidență de viziune/interese

pentru ca oamenii să se apropie. (Vedem frecvent cum simple diferențe de opinie – din varii domenii, mai mult sau mai puțin justificate ca accent pătimaș: politică, sport, cultură – închid canale de comunicație. Uneori ne uimește când o facem chiar noi, deși atunci găsim rapid îndreptățire.) Alteori simpla comoditate – scuzaabilă când înțelegem că egoismul e perfect reductibil la acel viguros instinct de conservare specific biologicului – ne împiedică să experimentăm relații umane, ceea ce ne readuce la ideea de pornire a eseului de față.

Dar am putea căuta și circumstanțe mai largi.

Poate că suntem noi, românii (mai ales cei din sud), un pic prea versatili/labili pentru a dezvolta prietenii profunde...

Ori, extinzând și geopolitic analiza, poate că noi, est-europenii, avem nisaiva tare. Un *off-side* psihic vizavi de cheștiunea cu pricina nu-i chiar imposibil. În fond, pe aici (în aria aceasta de planetă) comunismul a lovit de două ori: atât la venire, cât și la plecare. Iar dezrădăcinarea aceea imensă (subminând morala, optimismul, toleranța, generozitatea) a putut coborî nestingherită de la mentalul social înspre psihicul individului.

Apropo de „era” comunistă! Cred că se vorbea mult despre căldura/ospitalitatea poporului român și datorită faptului că eram pe atunci mai relaxați (nu tremuram de grija serviciului, ‘ziua de mâine’ era cumva prestabilită social; nu prea avem bani, dar nici pe ce îi cheltui) și mai neștiutori (mass-media nu ne absorbea/provoca; fiecare își confecționa domestic propriul divertisment). Observăm aici două condiționări întrepătrunse: una economică și una de disponibilitate psihică.